

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sayı 11 / Kasım-Aralık 2008

Yönetimden

Kış mevsimi de tüm renkleriyle yaşanmaya başladı... Yakında Ankara kar altında kalacak, kentin çevresini kuşatacak bembeyaz kar bulutları, gecekondualarda yaşayan halkımızın giderleri daha da artacak Odun parası, kömür parası... Bu yüzden kış daha da uzayacak ama her şeye karşın yaşam sürecek...

Sonbahar güzel insanlarımızı aramızdan alıp götürdü. Gidenlerin acısını yüreğimizde duyarak çalışmalarımızı tüm hızıyla sürdüreceğiz...

Vakfımızın ilk kurucularından Mehmet Ali Şengül'ü yitirdik. Mehmet Ali Öğretmenimiz her zaman yanımızda olan ve bizi yürekten destekleyen bir dostumuzdu. Onu yitirmenin acısını hep yüreğimizde duyacağız, ışıklar içinde yatsın...

Vakfımızın kurucularından, TÖS Genel Başkanı, Yazar Fakir Baykurt'u Ankara'da bir etkinlikle andık, birçok dostumuzun bizi yalnız bırakmadığı bu anma etkinliği, bir anmadan çok bir anlama etkinliğine dönüştü...

Vakfımızın Onursal Başkanı Ferit Oğuzbayır'ı İzmir Foça'da andık. Bir günlük etkinlik sırasında Foça'da yaşayan dostlarla hasret giderirken, yeni dostlarla tanıştık, Ferit Öğretmenimizin yapıtından, Köy Enstitülerinin kuruluşu sırasında üstlendiği görevden, kişiliğinden, dostlarından, öğrencilerinden söz ettik... Etkinlik ilgiyle izlendi.

Vakıf İnternet sitesi için hazırlıklarımız tüm hi-

zıyla sürüyor. Siteye koyacağımız bilgileri arkadaşlarımızın görüşüne ve eleştirisine açtık. İnternet sitemize koyacağımız bilgilerde yanlışlıklar olmamasına büyük özen gösteriyoruz.

Tonguç Arşivini bilim insanlarının araştırmalarına açmak için de alt yapı çalışmalarımız sürüyor. Bu konuda çalışmalarımızı tamamladıktan sonra geniş bir açıklama yapmayı zorunlu görüyoruz...

Öğretmenler günü yaklaştı, yine 24 Kasım günü birçok kişi ve kuruluş öğretmenleri öve öve göklere çıkaracak ve öğretmenler ertesi günü yine sorunlarıyla baş başa bırakılacak... Ulusal ve Uluslararası verilere bakılacak olursa en düşük maaşı bizim öğretmenlerimiz alıyor. Yine kalabalık sınıflarda, ikili öğretim yapılan, araç, gereç ve malzeme sıkıntısı çeken okullarda görev yapmaya çalışan öğretmenlerimizi sevgi ile selamlıyoruz...

27 Kasım 2008 Perşembe günü Başkent Üniversitesinde "**Cumhuriyet Eğitimi Nereden Nereye**" başlıklı bir etkinlikte; vakıf olarak yer alacağız. 29 Kasım'da ise; Vakıf merkezimizde, Mustafa Gazalçı ve Abdullah Özkucur öğretmenlerimiz "Atatürk'ün Milli Eğitim Bakanı Safet Arıkan"ı ve "Yüksek Köy Enstitülerinin Kapatılışını" anlatacaklar.

Yeni sayımızda görüşmek üzere...■

*Bağışlarınız için:
Posta Çeki No: 524699*

*Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
3902 9247-5003*

"Çok partili demokrasiye geçiş döneminde köylünün bilinçlenip aydınlanmasından çekinen politikacıların çabasıyla önce etkisizleştirilmiş, ardından da 1954 yılında bu dönemi tümünden ortadan kaldırılmıştır."

İlhami Soysal Milliyet 17.04.1987

Köy Enstitülerine Yaklaşım

Yüksek Köy Enstitüsü

1935 yılı halk aydınlanması bakımından dönemeçlerden birisi kabul edilmeli. Cumhuriyet'in yönetim biçimi olarak kabul edilmesi, Eğitim Birliği Yasası, Harf Devrimi gibi dönemeçlerden biri; geniş halk kitlelerinin aydınlatılması, Cumhuriyet ilkelerinin geniş halk kesimlerine ulaştırma etkinliğinin ciddi olarak gündeme girmesi.

1935 yılında Milli Eğitim Bakanlığının üst kademelerinde farklı bir yenilenme gerçekleşir. Bakanlığa, asıl işi eğitim olmayan bir kurmay subay, Saffet Arıkan, getirilir. Kendisinden ilk istenen ülkenin ilköğretim sorununu çözmektir. Konu ilköğretim olunca bu işi iyi bilen birinin bulunup işin başına getirilmesi en doğru yol olarak düşünülür ve işin ehli olan İsmail Hakkı Tonguç İlköğretim Genel Müdürlüğüne getirilir.

Yapılan inceleme sonunda asıl sorunun köylerde olduğu anlaşılır. 40 bin köyün yaklaşık 35 bininde okul yoktur, olanların da çoğu üç sınıflıdır. 40 bin köyden 16 bininin nüfusu 150'den azdır.

1936 yılında küçük köylerin okullaşması için eğitimci yetiştirilmesi amacıyla eğitimci kursları açılmaya başlanır. 1937' de farklı köy öğretmenleri yetiştirmek amacıyla deneme okulu olarak köy öğretmen okulları açılmaya başlanır. Bunlardan edinilen deneylerden de yararlanılarak 1940'ta Köy Enstitüleri Yasası çıkar. Böylece yeni bir sistem, Köy Eğitim Sistemi yürürlüğe girmiş olur.

Köy enstitülerinin açıldığı 1940'lı yıllar İkinci Dünya Savaşı'nın en hızlı, acımasız geliştiği yıllar. Büyük bir ordu besleniyor. Devlet bütçesinin ağırlığı o alanda harcanıyor. Buna karşın köy enstitülerinin açılması, enstitü ve öğrenci sayılarının artırılması ana düşüncesinden sapma olmuyor. 1955/1956 öğrenim yılına kadar bütün köylerin okula ve öğretmene kavuşturulması amacından vazgeçilmiyor. Ama sıkıntı da çekilmiyor değil. Köy enstitülerinde çalışacak nitelikli öğretmen bulma zorluğu bunlardan biri.

Köy enstitüleri kentlerden uzak bir köy yanında kurulmuştur. Enstitülerde çalışacak öğretmenler neredeyse günde 24 saat, haftada 7 gün görev başında olmalı. Müdürlere birlikte çalışacağı öğretmenleri seçme olanağı tanındığı halde öğretmen bulma güçlüğü çekiliyor. Başlıca nedeni bu güçlük yüzünden Cumhurbaşkanı İnönü'nün isteğine karşın köy enstitülerinin sayısı artırılamıyor.

1937' de köy öğretmen okulu iken alınan öğrenciler 1942'de enstitülerden mezun olacaklardır. Bunlardan köy enstitülerinde öğretmen olarak yararlanmak düşüncesi oluşur, gelişir. İlköğretim Genel Müdürlüğü 19 Eylül 1942 günlü yazısıyla başvurusunu yapar. Önerinin gerekçesinde şunlar da yazılı:

"Enstitülerin ve buralara alınan öğrenci sayısının sür'atle artışı hızla yürütülürken bu çalışmalarını aksatacak bir durumla karşılaşmaktadır. Bu da köy enstitü-

leri için gerekli öğretmenlerin az oluşu, hakiki ihtiyaca yetmeyişidir."

"Gazi Terbiye Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve üniversite fakülteleri orta dereceli okullarımızın ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda ve köy enstitülerinin faaliyetine elverişli vasıflarda öğretmen yetiştirememektedir.....Bu nedenle....."

Öneri Talim Terbiye Kurulu'nda görüşülür ve 'Hasanoğlan' da 'Köy Enstitülerine Öğretmen Yetiştirme Kursları' olarak açılmasına karar verilir. (19.10.1942)

Altı aylık deneme süresi olumlu bulunur. Kursun en az üç yıl süreli bir yüksek okul, Yüksek Köy Enstitüsü, olarak açılmasına karar verilir, yönetmeliği hazırlanır, Bakanlıkça onanır ve yürürlüğe girer. (24 Temmuz 1943)

Yönetmenlikte köy enstitülerine öğretmen yetiştirmenin dışında Yüksek Köy Enstitüsü'nün şu görevleri de yerine getireceği belirtilir:

1-Köyler için gezici öğretmen, gezici başöğretmen, bölge ilköğretim müfettişi yetiştirmek.

2-Gerekli kurslara tabi tutarak köy enstitülerinde çalışmakta olan öğretmenleri yetiştirmek.

3-Köy incelemelerine merkez teşkil etmek üzere köy okullarını ve enstitülerini ilgilendiren türlü konular üzerinde gereken araştırmaları yaparak bunları ilgilenenlerin faydalanabilecekleri şekillerde yaymak.

4-Yüksek Köy Enstitüsü öğretmenlerine ait ders kitaplarını iki yıl içinde yazdırmak.

Yüksek Köy Enstitüsü'nün yukarıda yazılı görevleri dışında başka önemli bir özelliğinin daha olduğunu unutmamak gerek. Yüksek Köy Enstitüsü pratikte köy çocuklarının gidebilecekleri tek yükseköğrenim kurumuydu. Öğrencilerini köy enstitüleri mezunlarından alıyordu, köy enstitüleri gibi parasız yatılı kurumlardı. Köy enstitülerinin beş yıllık öğrenimi üzerine en az üç yıl sürecek eğitim sonucu daha çok ve farklı düşünceler üretebileceklerdi. Tonguç'un dediği gibi Yüksek Köy Enstitüsü sistemin beyni konumdaydı ve sistemi yok etmek isteyecekler önce ona el atacaklardı.

Tonguç'un dediği çıktı.1946 seçimlerinden sonra iktidara gelen karşı devrimciler önce Yüksek Köy Enstitüsü ile ilgilendiler. Bazı değişikliklerle durumu sulandırma girişimi, yönetmelikte değişiklik yapmak, yeterli görülmedi, en kısa sürede kapattılar. (27 Kasım 1947) Böylece o yıllarda Türkiye nüfusunun %80'inin yaşadığı köylerdeki zeki ve yetenekli çocukların yükseköğrenim görmelerinin, dolayısıyla yönetime ortak olmalarının önü büyük ölçüde kapatılmış oldu.

O günlerde yürürlüğe konan 'geniş halk kitlelerinin yönetime katılmasını engelleme' asıl amacı sürekli olarak gündemde tutulmuştur. Günümüzde bu amaç özelleştirme, paralı eğitim yoluyla sürdürülmektedir. Kanımızca eğitimde özelleştirme geniş halk kitlelerini yönetimden uzaklaştırma projesidir.■

Her Sayıda Bir Enstitü

Göçmen Köy Enstitüsü

Nedim Menekşe

KEPİRTEPE

(Dört yılda beş göç, üç kuruluş yaşayan Köy Enstitüsü)

Tüm köy enstitülerinin benzer kuruluş hikâyeleri vardır. Oturum yerlerinin dışında, tabiatla baş başa, üretime yönelik, kendi öğrencilerinin el emeği ve alın teri ile yaratılmış, yoktan var edilmiş olmaları gibi...

Kepirtepe Köy Enstitüsünün kuruluş hikayesini farklı yapan ise, bu enstitünün kuruluşunun ilk dört yılında beş göç ve üç kuruluş yaşamış olmasıdır.

KEPİRTEPE Köy Enstitüsü, 14 Ekim 1938 yılında Edirne - Karaağaç'ta açılan "TRAKYA KÖY ÖĞRETMEN OKULU" nun devamıdır.

Bu okul, Kızılçullu ve Çiftelerde bir yıl önce açılan, aynı amaçlı okulların üçüncüsüdür. Daha önce subay okulu olarak hizmet gören bir binada açılmıştır. İlk açılış yıllarında subay okulundan kalan demirbaşlar nedeniyle zahmet çekilmemiştir.

Bilindiği gibi bu okulların adı "Öğretmen Okulu" olmakla birlikte eğitim öğretim programları, tarım, ve sanat çalışmalarının yer verildiği ve "Köy Enstitüleri" denemesinin yapıldığı, şimdiki adıyla pilot okullardır.

Ancak; kuruluştaki bu rahatlık uzun sürmemiştir. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle ordu binaya gereksinim duyduğundan binanın alelacele boşaltılması istenmiş. Öğretim yılı ortasında Alpulu Şeker İlkokuluna taşınılmış öğretim yılı orada tamamlanmıştır.

BU BİRİNCİ GÖÇ'tür. Bu göçte demirbaş eşyalar da getirilmiştir. Öğretmen Fikret Madaralı anılarında 35 vagon eşya geldiğini yazıyor.

Öğretim yılı sonunda okulu boşaltmak gerekmiş ve okulun açılacağı yer olarak düşünülen Lüleburgaz'a, şimdiki Emrullah Efendi Okulunun binasına ve bahçesine çadırlara taşınılmıştır.

BU İKİNCİ GÖÇTÜR. Bu sırada 57'si hazırlık sınıfı olmak üzere okulun 87 öğrencisi vardır. Öğretim yılı sonunda hazırlık sınıfları izine gönderilmiş birden ikiye geçenler, enstitü ya-

pımında çalışmak üzere yeni taşınılan okulda kalmıştır

1939 yılı baharında Lüleburgaz'a beş kilometre uzaklıkta kıraç ve kepir bir arazide Nisan ayında Köy Enstitüsüne dönüşecek okulun temeli bu otuz öğrenci ve öğretmenler tarafından atılmış ve inşaata başlanmıştır. Ana bina dediğimiz ve bugün halâ dipdiri ayakta durmakta olan (Kepirtepeliler Eğitim Vakfı tarafından yenilenmiştir) bu binanın yapımında Kepirtepe Köy Enstitüsünün 1943'de ilk mezunları olan sınıfın verdiği emek ve gayret kelimelerle anlatılamaz

1939'da Ana bina tamamlanmadan okul Emrullah Efendi okulundan Kepirtepe'ye taşındı. BU ÜÇÜNCÜ GÖÇ VE BİRİNCİ KURULUŞTUR, Sonbaharda ikinci grup öğrenci alındı. Bu öğrencilerin de katkısıyla ana bina tamamlandı ve uzun bir yatakhane binası yapıldı. 17 Nisan 1940'da Köy Enstitüleri yasası çıktı ve okulun adı "Kepirtepe Köy Enstitüsü" oldu.

Tam rahata erdik derken Trakya'nın savaş alanına yakın olması nedeniyle 1941 baharında tüm demirbaş eşyalarımızla birlikte Ankara Hasanoğlan'a göç başladı. Hasanoğlan'a gidile DÖRDÜNCÜ GÖÇÜ VE ORADA İKİNCİ KURULUŞU YAŞADIK" Kepirtepeliler orada Hasanoğlan Köy Enstitüsünün temelini atarak altı bağımsız bina yaptılar, köye yol su getirdiler, çamaşırılık ve hamam yaptılar. Dönüşlerinde, diğer enstitülerden gelenlerin de imesiyle bozkırın ortasına yeni bir eğitim yuvası bıraktılar.

1942 kış sonunda tekrar Kepirtepe'ye dönüşü yaşadık. Bütün demirbaşlarımızı Hasanoğlan'da bırakarak sadece kişisel eşyalarımızla okula döndük. Köylerimize izinli gittik

Dönüşte okul idaresi birer yorgan getirmemizi istedi. Geldiğimizde okul kiracısı çıkmış bir ev gibi dört duvardı. Bize verilen boş yatak ve yastık kılıflarını ota doldurarak bundan sonra yatacağımız yataklarımızı hazırladık BU BEŞİNCİ GÖÇ VE ÜÇÜNCÜ KURULUŞTU.

İşe sıfırdan başlayarak okulumuzu tüm demirbaş eşyalarını üreterek ve yeni binalarını yaparak okulumuzu son defa olması dileğiyle ve yeniden kurduk.■

Vakfımızdan Haberler

Vakfımızın kurucularından öğretmen örgütçüsü Fakir Baykurt'u Petrol-İş Ankara Şubesi konferans salonunda andık. Anma etkinliğimize Işık Baykurt İstanbul'dan katılarak destek verdi. Sayın Halit Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Baysal, Mehmet Emiralioğlu başta olmak üzere birçok dostumuz, öğretmenimiz birer konuşma yaparak Fakir Baykurt'la ilgili anılarını anlattılar...

5 Kasım 2008 tarihinde Vakfımızın Onursal Başkanı, İsmail Hakkı Tonguç'un yol arkadaşı Ferit OĞUZBAYIR'ı Foça'da düzenlediğimiz ve gün boyu süren bir etkinlikle andık... Etkinliğimizi birlikte gerçekleştirdiğimiz Sayın Prof. Dr. Emek Özen'e ve Prof. Dr. Özlem Yılmaz'a, Sayın Yılmaz Mızrak'a gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür ederiz...

27 Kasım 2008 Perşembe günü Başkent Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Topluluğu ile birlikte "Cumhuriyet Eğitimi Nereden Nereye" başlıklı bir açikoturum düzenleyeceğiz. Açikoturumun konuşmacıları, Talip Apaydın, Mustafa Aydoğan, Erdal Atıcı...

29 Kasım 2008 Cumartesi günü Saat: 13.30'da Vakıf Merkezimizde "Atatürk'ün Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan" ve "Yüksek Köy Enstitüsünün kapatılışı" başlıklı bir açikoturum düzenleyeceğiz. Yönetim Kurulu Üyemiz Esen Deniz Ertem'in yöneteceği açikoturuma Ankara'da oturan gönül dostlarımızı bekliyoruz.

Kasım 2008 - Haziran 2009 Dönemi Vakfımızda düzenlenecek toplantılar gün ve konuları.

- 5 Kasım 2008 Çarşamba Saat 13:00 (Foca'da)
- 24 Kasım 2008 Pazartesi Saat 13:30 Öğretmenler Günü (Sohbet toplantısı) Vakıf Merkezinde.
- 29 Kasım 2008 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Saffet Arıkan; Yüksek Köy Enstitüsünün kapatılışı.
- 20 Aralık 2008 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Vakfımızın Kuruluşu; İnsan Hakkı Olarak Eğitim.
- 3 Ocak 2009 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Mustafa Necati'yi anma.
- 22 Ocak 2009 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Sabahattin Eyüboğlu ve Köy Enstitüleri; Köy Enstitüleri'nin kapatılışı.
- 28 Şubat 2009 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Hasan-Âli Yücel'i anma. Rauf İnan'ı anma.
- 25 Nisan 2009 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. 8. Olağan Genel Kurul.
- Mayıs 2009 Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı; Mustafa Ekmekçi'yi anma.
- 23 Haziran 2009 Cumartesi Saat 13:30 Vakıf Merkezinde. İ. Hakkı Tonguç'u anma. 4274 sayılı yasa.

Not:17 Nisan haftası etkinlikleri ayrıca duyurulacaktır.

18 Ekim 2008 Fakir Baykurt'u Anma
Prof. Dr. Ayşe Baysal, Halit Çelenk ve toplantıyı izleyenler.

18 Ekim 2008 Fakir Baykurt'u Anma
Ahmet Özer, Erdal Atıcı, Gül Coşkun, Mutahhar Aksan

Neler Okuyalım?

Köy Enstitüleri - I - II

Mehmet Kepenek

Son zamanlarda Köy Enstitülerine ilgi sevindirecek boyutlara ulaştı. Üniversitelerde lisansüstü ve doktora tezlerinde Köy Enstitüleri araştırılıyor, inceleniyor. Artık kaynak bulmakta zorluk çekmiyorlar. Çünkü Köy Enstitüleri ile ilgili 200'e yakın kitap yayınlanmış.

Bu yayınların en önemlilerinden biri bence: "Köy Enstitüleri I - II"

Bu kitap Milli Eğitim Bakanlığınca 1941 yılı içinde Köy Enstitüleri I, 1944 yılında Köy Enstitüleri II olarak iki kitap halinde yayınlanmış.

Vakfımız Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı bu iki kitabı birleştirerek yeniden bastırdı.

Bu kitap şunun için çok önemli. Köy Enstitülerinin kurulmasında gelişmesinde beden ve kafa gücünü tüm yokluk ve yoksunluklara karşın harcamış değerli insanların yaşadıklarını anlattıkları bir yapıt.

Birinci kitapta Türkiye'nin eğitimi ve köyleri ile ilgili saptama yapıldıktan sonra Köy Enstitülerinin gerekliliği vurgulanmış. Köy Enstitüleri Sistemi her yönüyle açıklanmış.

1941 yılına kadar açılan 14 Köy Enstitüsü hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş. Ayrıca enstitülerin Türkiye'ye dağılım haritası eklenmiş.

Köy Enstitüleri II de 1944 yılında Köy Enstitüleri I de olduğu gibi Bakan Hasan Ali Yücel'in önsözü ile yayınlanmış. İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un Köy Enstitülerini tüm yönleriyle anlatan bilimsel yazısı özenle okunması gereken bir yazı. Köy Enstitüleri Sistemini anlamak, değerlendirmek için kesinlikle okunması gerekir.

Kitabın büyük bölümü Köy Enstitüleri Müdürlerinin Enstitüleriyle ilgili yazılarına ayrılmış. 20 Köy Enstitüsü hakkında birinci elden verilmiş bilgilere ulaşıyoruz. Bu yazılarda başarmanın, yoktan var etmenin kıvancını, gururunu görebilir, duyabilirsiniz.

Bu kitabın araştırmacılar için önemli bir yanı da kitap listesi. Bu kaynakça Sayın Halil Oran tarafından hazırlanmış. Kuşkusuz Köy Enstitüleri ile ilgili bütün kaynakları kapsamıyor. Ama 175 kitabı bir araya getirmiş.

Kısacası Köy Enstitüleri ile ilgilenen herkesin okuması, elinin altında bulundurması gereken bir kitap...■

***KÖY ENSTITÜSÜ - I - II**, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, 2. Basım, Nisan 2003.

5 kasım 2008 Ferit Oğuz Bayır'ı Anma
Zeliha Kanalcı, Erdal Atıcı, Abdullah Özkucur, Emek Özen, Mustafa Aydoğan

5 kasım 2008 Foça Ferit Oğuz Bayır'ın
Mezarı Başında Prof. Dr. Emek Özen, Prof. Dr. Özlem Yılmaz, Mustafa Aydoğan,
Ayşe Hanım, Erdal Atıcı, Zeliha Kanalcı, Abdullah Özkucur

5 kasım 2008 Foça Ferit Oğuz Bayır'ın
Foça Belediye Başkanı Gökhan Demirağ, Reha Midilli, Erdal Atıcı.

5 kasım 2008 Foça Ferit Oğuz Bayır'ı Anma.

Bize Gelen Kitaplar

- 1- Mustafa Gazalci - Eğitime Dinci Çember
- 2- Mehmet Başaran - Özgürleşme Eylemi KÖY ENSTİTÜLERİ
- 3- Kadim Serinözü - Düşün - Duygu Işınları
- 4- Fethi Esendal - Kaybolan Köy
- 5- Selim Esen - Kuşadası'nda öykü ve şiirle yolculuk
- 6- Ankara Ün. Eğitim Bil. Fakültesi Yayını - "Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi" Çalışmayı

Yitirdiklerimiz

- 1- Yusuf Çelikdemir (1929 - 30.08.2008) Gören Öğretmen Okulu.
- 2- İbrahim (Aytaç) Hatipoğlu (1926 - 27.08.2008)
- 3- Yusuf Çevik () 1960 Aydın - Ortaklar Öğretmen Okulu.
- 4- Zeynel Temel (25.10.2008) Hasanoğlu 1945 Sağlık Kolu.
- 5- Mustafa Doğanay (1936 - 13.06.2008) Yıldızeli Köy Enstitüsü 1951.
- 6- Mehmet Ali Şengül (02.11.2008) Pazarören 1944, Yüksek Köy Enstitüsü 1947.

Köy Enstitülerinin kapatılması olayı, Cumhuriyet dönemi uygarlık ve toplumsal kalkınma çabalarına indirilen en ağır darbelerdir. Kapatma ile bunun nedenleri, Türk kültür ve sosyal tarihinde bir kıza leke ve aynı zamanda topluma karşı işlenmiş ağır bir toplum suçudur.

Prof. Dr. adil İzveren Cumhuriyet 16.06.1994

Enstitü işlerinin nasıl gittiği sorusuna Tonguç "Çok iyi gidiyor" dedikten sonra gülerkek eklemiştir. "Biliyor musun, politikacıların çoğunun bizim çocuklardan ödün kopuyor, Biliyorlar ki bu çocuklar ileride kendileri gibilerini seçmeyecekler."

Asım Mutlu Cumhuriyet 23.06.1988

"Halkın uyanışı demek; egemen zümrelerin bu sömürüsüne yavaş yavaş set çekmek demektir. Atatürk'ün kurmuş olduğu halkevleri halkın uyanışını önlemek için kapatıldı. Atatürk döneminde ilkeleri hazırlanıp, İnönü döneminde kurulan köy enstitüleri Türkiye'de ilk kez aşağıdan yukarıya, yani halktan, köylüden başlayarak çağdaşlaşmayı gerçekleştirmeye girişimine geçmişti. Ne yazık ki kendi çıkarları için bu gelişmeyi tehlikeli gören egemen çevreler kamu yasası doğrultusundaki bu girişimleri baltalayıp yok ettiler."

Hıfz Veldet Velidedeoğlu : 12 Eylül Karşı Devrim S.238

Atatürk'ün Milli Eğitim Bakanlarından Mustafa Necati'nin Öğretmenlere Son Mektubu

Maarif Vekili Mustafa Necati

Genç Öğretmenler!

Yarınki yaşam sizin güçlü elleriniz arasında doğacaktır. Bu geleceği elde etmek için sürgit ağır ödevler yüklenerek yürüyeceksiniz. Bu var olan ve yazgılı olan yaşama yıldan yıla artan güç ve gittikçe çoğalan bir hızla ilerleyeceksiniz. Bu yükselme yolunuzda, kuşku yok ki, sayısız zorluklarla karşılaşacaksınız. Ancak, bu zorluklar sizin kesin azminizi büyütmekten başka bir şey yapmayacaktır. Her engel önünde daha yüksek atılımla, görevin size verdiği kuvvetle çalışacaksınız. Yaşamınız baştanbaşa özverilidir. Alacağınız mesafe öylesine uzun ve atılımınızdan beklenen güç öylesine çok ki, ben bu eşsiz çabanızı bile az görüyorum. Siz erinç (huzur) nedir bilmeyen yurttaşların çalıştığı ölçüde çalışacaksınız. Güneşin doğduğu andan batıncaya dek, tarlasında, tezgâhında, masası başında, mağazasında, kısacası her yerde işiyle uğraşan babalarınız, kardeşleriniz ölçüsünde çalışacaksınız. Ulus için alışılmış olan, bu durum, bu sürekli çalışma sizin için alını yazısıdır. Siz de bıkmayarak, usanmayarak çalışacaksınız. Bilirsiniz ki, varlığımızı kurtarmak için, yedisinden yetmişine dek tüm ulus çalışarak Cumhuriyetin temelini kurmuştur. Yüreklerimizin üzerinde kurulan, yürek gücü ile tutulan, köklerini gönüllere salan Cumhuriyetimiz böyle bir yürek işi olduğu için sağlamdır ve sonsuzdur. Sonsuz yaşayacak olan bu Cumhuriyeti, yine her an kıskanarak korumaya özen göstermeliyiz, bu özenler de ancak, özverilerle yapılabilir. Bu uğurda çalışırken ödevimiz yalnız ders verme, okutmak değildir. Her bir öğretmenin ayrıca örgütlenme ve aydınlatma ödevi de vardır.

Bu yurttan oturanların hepsi okumuş ve aydın değildir. Ve bu durum dünkülerin yanlış tutumlarının sonucudur. Doğaldır ki, bilgisizler ödevi çekiş çeviremezler. Sizin herkese ödevini öğreten bir aydınlatıcı olmanız gerekiyor. Özel ve genel yaşamınızda her zaman halkla birlikte olduğunuzu bilmelisiniz. Size başarılar dilerim.

Basından

'Köyde Eğitim'

Adnan Binyazar - Ayna

İsmail Hakkı Tonguç, Türkiye'de önemli bir eğitim aşamasını anlattığı kitabına "*Köyde Eğitim*" adını vermiş. İnançla verilmiş bir addır bu. '*Köylünün Eğitimi*', '*Köyün Eğitimi*' demiyor; '*Köyde Eğitim*' diyor.

Çok anlamlı!

Tonguç'un başka bir kitabının adı da "*Canlandırılacak Köy*"dür. Burada yer alan '*canlandırma*' sözcüğü, iç'ten oluşumu, yerinde üretimi vurguluyor.

İlk basımı 1938'de yapılan "*Köyde Eğitim*", iki yıl sonra kurulacak Köy Enstitülerinin habercisidir. Tonguç, bu kitabında, köylünün halklaşma bilincini öne çıkararak, halka dönük eğitim kurumlaşmasının sinyalini de veriyor.

Muhsin Ertuğrul'un, Anadolu kentlerinde '*halk tiyatroları*' oluşturulması yolundaki önerisinin özünde yatan da budur.

Böylece halk, merkezden gönderilene beklemeyecek, kendi içinden çıkardığı sanatçılarla kuracak tiyatrosunu; ağlayacaksa ağlayacak, gülecekse gülecek...

Halkevleri de '*yaratıcı eğitim-yerinde üretim*' anlayışıyla kurulmuştu.

İki yıl kadar önce, Ardahan'da **Dursun Akçam**'ı anma toplantısında, Akçam'ın oğlu öykücü Dr. **Alper Akçam**, köy çocuklarına, yerel sorunları canlandıran bir oyun oynatmıştı. Köy Enstitülü bir ana babanın çocuğu olmanın kazandırdığı ruhla, oyunu kısa sürede yazıp yönetmişti.

Oyunu izlerken, akademik ve sanatsal konuların işlendiği, anıların anlatıldığı onca konuşmanın, tartışmanın arasında en çok bu oyunun neden böylesine ilgi çektiğini düşünmüştüm...

Ortalıkta dolaşan çocuklar, her şeyden önce, boşa geçirecekleri zamanı değerlendiriyor, üstelik başarının tadına varıyorlardı.

Belki ilerde doğacak büyük bir oyuncunun geleceği o sahnede belirleniyordu...

İzleyenlerin çoğu onların yakınlarıydı. Oyunda ağaç kıyımının bütün hilelerini, düzenbazlıklarını görüp gülerken, sorunu ortaya koyan çocukları onları şaşkına çeviriyordu.

Doğu'da çocuklar kendi hallerinde büyüüp giderler. Çocuk oralarda bir iki davar ya da kaz gütmekten başka işe yaramaz.

Şimdi sahnede olmadık gösteriler yapanlar, onların kaz güden, davar otlatan çocuklarıydı...

Ana babalar, kentlerde, çocuklarına özel dersler bir yana, piyano kurslarından bale kurslarına, her olanağı sağlama yolunda nelere katlanmıyorlar! Hep, çocuklarının bir işe yaradığını görmek için...

Yerinde eğitim bunu kendiliğinden sağlıyor.

Bilimsel ya da sanatsal, çocuk bir işe itilerek değil, o iş içinde yaşatılarak eğitilir.

Gerçek başarının yolu bu!

Yetişkin ya da çocuk; insan kendi ürettiğine daha çok değer verir, ondan haz duyar. Tarlaya gömdüğü tohumun bir süre sonra yeşerip ürün verdiğini gören, o ürünü yerken toprak kokusunu içine çeken insanın coşkusunu düşünün!

Tonguç'un, insanı kendi toprağı içinde üretici kılmaya yönelik eğitim felsefesinin özünde bu coşku yatıyor. Köy Enstitüleri, köyü, köyün yetiştirdiği insanlarla aydınlatarak, gerçek üreticiyi belli bir kesimin sömürgesi olmaktan kurtarma girişimidir.

Enstitüler öğretmen yetiştirmeye başladığında insanımızın yüzde 80'i köylerde yaşıyordu.

Değişen ne; köylü, aydınlanmadan geldiği kentlerin çevresinde yeni bir yoksullar ülkesi oluşturdu.

Tahsin Yücel'in '*Gökdelen*' romanında öne sürdüğü gibi, onlar şimdi, kentlerin çevresini saran, bir gün ayaklanacaklarından korkulan "*yılkı adamları*"dır.

* 1 Ekim 2008 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nden alınmıştır. eposta: binyazar@gmail.com

Şiir Köşesi

Sivaslı Karınca

Fazıl Hüsnu Dağlarca

Koca Kızılırmak köpüre köpüre
Akıyordu,
Bir telgraf direği dibinde,
Zamanlar kadar telaşsız ve köpüksüz,
Yürüyordu,
Sivaslı bir karınca.

Karşı kıyıdan parlak,
Kişniyordu,
Atlar doru doru,
Atların şarkısından ayrılmış,
Yürüyordu,
Atların mesafesini anlamaz.

Sesi, adımlarının sesi, memnun ve bahtiyar,
Duyuluyordu,
Kahraman.
Bir açlığın ayaklarınca aziz,
Yürüyordu
Yeryüzünden.

Rahat gidişinden belli,
Biliyordu,
Dağı, suyu, otları, lezzetle.
Başka karıncalardan kopmuş,
Yürüyordu,
Başka karıncalara.

Gayretle, çalışmakla, yorulmazlıkla,
Benziyordu,
Afrika'dakine, Çin'dekine, Paris'tekine,
Kara toprağın alını üstünde, kara,
Yürüyordu,
Alın yazısından daha hür.

Yoktu fikirlerden, davalardan haberi,
Yürümüyordu,
Rüyası hiç.
Buğday tanesi üzre,
Yürüyordu,
Sivaslı bir karınca.

KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenişehir / ANKARA

Tel&Faks: 0312 425 24 68 - Tel: 0312 419 36 34

Yayının Adı
Yayının Türü
Yayın Şekli
Yayın Sahibi
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Yayın İdare Adresi
E-Mail
Basım Yeri

Köy Enstitüleri
Yaygın Süreli Yayın
2 Aylık - Türkçe
Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına Erdal ATICI
Ali KINACI
Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
koyenstituleri@gmail.com
Özyurt Matbaacılık - Büyük San. 1. Cad. Elif Sk. No: 197/237-238 İskitler - Ankara
Tel: 0312 384 15 36 Faks: 0312 384 15 37